

[193] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**
Møte onsdag den 15. november 1972 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, Helge Seip.

Til stede var: P. Borten, T. Bratteli, K.M. Fredheim, K. Frydenlund, Guttorm Hansen, A. Haugstvedt, Otto Lyng, M. Munkebye, Arne Nilsen (for Oftedal), Erling Petersen, H. Seip, K. Willoch, J. Østby, B. Ingvaldsen, G.A. Larsen, I. Bakken, K.J. Brommeland, R. Fjeldvær, G. Garbo, E. Engan (for Hagen), Aase Lionæs, G. Berge (for S. Ludvigsen), S. Nybø, S. Stray, I. Ulveseth og J.A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Korvald, utenriksminister Dagfinn Vårvik, handelsminister Hallvard Eika, fiskeriminister Trygve Olsen, industriminister Ola Skjåk Bræk og landbruksminister Einar Moxnes.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra statsministerens kontor: Statssekretær Harald Synnes. Fra Utenriksdepartementet: Ambassadør Jens Evensen, statssekretær Tormod Svennevig, underdirektørene Arild Holland og Martin Huslid samt politisk sekretær Asbjørn Ringen. Fra Handelsdepartementet: Statssekretær Kåre Gisvoll. Fra Fiskeridepartementet: Statssekretær Knut Vartdal.

D a g s o r d e n :

Forhandlingene med EF.

Formannen: Jeg gir ordet til statsministeren, som vil gi en redegjørelse fra Regjeringen.

Statsminister Lars Korvald: Jeg henviser først til ekspedisjonssjef Jens Evensens åpningserklæring under oppklarende samtaler med representanter for EF-kommisjonen i Brussel 9. november 1972, som ble omdelt i Stortinget i går. Jeg har for øvrig tatt med meg hit en del eksemplarer, så hvis det er noen som vil ha dette dokument, kan de få det hos sekretæren.

I møtet i den utvidede komite den 25. oktober redegjorde jeg for de skritt som Regjeringen inntil da hadde tatt med sikte på å få i stand forhandlinger om en avtale med EF. Jeg ga visse antydninger om hvordan Regjeringen tenkte seg forhandlingsopplegget, og jeg omtalte likeledes det tidsskjema som den vil søke å arbeide etter.

[194] I dag vil jeg redegjøre for den etterfølgende utvikling og for hvordan Regjeringen nå ser på forhandlingssituasjonen. Jeg vil endelig kort omtale spørsmålet om stortingsmelding, som Regjeringen er klar til å legge fram.

Jeg vil allerede her understreke at når det gjelder forhandlingssituasjonen, vil jeg bare kunne antyde visse konturer.

Under møtet den 25. oktober la jeg fram for komiteen teksten til den formelle norske søknad til EF om avtaleforhandlinger. Det fremkom ikke innvendinger mot

den foreslåtte tekst, og søknaden ble deretter overlevert i Brussel allerede samme ettermiddag.

Søknaden ble behandlet på EF's første rådsmøte deretter, den 6. og 7. november. I samsvar med den praksis som Rådet har etablert for slike forhandlinger, traff Rådet den 7. november vedtak om fullmakt for Kommisjonen til å innlede oppklarende drøftelser med Norge. Rådsvedtaket har denne ordlyd:

«Etter å ha gjort seg kjent med Den norske regjerings søknad om å åpne forhandlinger med sikte på avslutning av en avtale med Fellesskapet og etter resultatet av konsultasjonene med de tiltredende stater har Rådet innbudt Kommisjonen til snarest mulig å åpne oppklaringsamtaler med Norge og avlegge rapport herom til Rådet. »

Samtidig med at søknaden til Brussel ble inngitt, tok Regjeringen opp som en prioritert oppgave å få etablert et forhandlingsresultat og få satt i gang det nødvendige utredningsarbeid. Ved kgl. res. av 27. oktober ble ekspedisjonssjef Jens Evensen oppnevnt til å føre forhandlingene. Samtidig ble det oppnevnt en forhandlingsdelegasjon med et stort antall rådgivere. Som det allerede vil være kjent, omfatter rådgivergruppen representanter for berørte departementer og andre statsinstitusjoner samt de sentrale organisasjoner på nærings- og arbeidslivets område. Dermed er forholdene lagt til rette for en nær kontakt mellom forhandlerne og de særlig interesserte parter. Jeg nevner også i denne forbindelse at Regjeringen har hatt møte med Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid.

Umiddelbart etter oppnevningen tok forhandlingsdelegasjonen med rådgivere opp sitt arbeid. Den etablerte straks særlige arbeidsgrupper for de forskjellige saksområder som krever nærmere utredning. De arbeidsgrupper som er satt i gang, er arbeidsgruppene for industrispørsmål, for fiskeripolitikk, for landbrukspolitikk, for opprinnelsesregler, for petroleum og petroleumsprodukter, for konkurranseregler og beskyttelsesklausuler, og endelig en arbeidsgruppe for utviklingsklausul og andre saksområder.

Det sier seg selv at EF's frihandelsavtaler med andre land – avtaler som nødvendigvis måtte tjene som grunnlag for våre vurderinger – ikke er ukjente for komiteens medlemmer. Samtidig medfører den nye situasjon at vi nå må vurdere disse avtalene fra en noe annen synsvinkel enn tidligere. De eksisterende avtaler danner et nokså fast mønster. På den annen side er det [195] helt klart at vårt siktemål må være en avtale som i tilstrekkelig grad tar hensyn til våre særlige interesser og vår særegne produksjons- og eksportstruktur.

Regjeringens målsetting er som kjent at forhandlingene skal drives på en slik måte at tollnedtrappingen også for Norges vedkommende kan begynne den 1. april 1973. Av denne grunn er delegasjonen blitt pålagt å drive sitt utredningsarbeid så raskt som overhodet mulig. Arbeidsgruppene innstilling skal for de fleste saksområders vedkommende foreligge senest 20. november og vil tjene til veiledning ved Regjeringens utforming av våre forhandlingsmål.

For Regjeringen har det vært naturlig å holde nær kontakt med de øvrige nordiske land i den innledende fase av vårt arbeid som vi nå befinner oss i. Som kjent foretok jeg sammen med utenriksministeren og handelsministeren et besøk i

København den 3. november, hvor vi hadde drøftelser med den danske statsminister Anker Jørgensen, utenriksminister K.B. Andersen og utenriksøkonomiminister Ivar Nørgaard. Vi hadde også anledning til å treffe andre statsråder og embetsmenn. Hensikten med besøket var å utdype de kontakter jeg tidligere har hatt med den danske statsminister, og å utveksle generelle synspunkter når det gjelder den situasjon som foreligger når Norge skal forhandle om en handelsavtale med EF. Det var ikke hensikten med besøket å ta opp konkrete problemer til drøftelse. Jeg vil allikevel nevne noen inntrykk fra samtale.

Det var åpenbart at man på dansk side anså forhandlinger om en ordning for fiskeeksporten til EF som vanskelige. Det kom også tydelig fram at man på dansk side la vekt på fiskerigrenseproblematikken i denne sammenheng. Jeg fikk anledning til, både overfor statsminister Anker Jørgensen og senere overfor dansk presse, å få presisere Regjeringens standpunkt når det gjelder fiskerigrensespørsmålene. Jeg henviste i den forbindelse til tiltredelseserklæringens omtale av den politiske linje vi tar sikte på å følge under FN-konferansen om havets folkerett, og til uttalelser i Stortinget om at Regjeringen ikke overveier noen endring av den norske fiskerigrense som ikke har grunnlag i vedtakene fra denne konferansen.

Fra dansk side ble det reist spørsmål om Norge kunne tenke seg at bestemmelser om import av landbruksvarer kunne bli ett av elementene i en handelsavtale. Til dette ønsket jeg ikke å gi noen kommentar, da de norske forhandlingsposisjoner ikke er klarlagt.

Endelig vil jeg nevne at man fra dansk side tok opp spørsmålet om timeplanen for forhandlingene. Danskene fremholdt at belastningen formodentlig ikke ville bli vesentlig selv om tollavtrappingen mot forventning ikke skulle komme i gang pr. 1. april 1973.

Når det gjelder Danmark, vil jeg minne om at det er inngått en brevveksling som sikrer opprettholdelse av EFTA-vilkårene for samhandelen fram til utgangen av 1973. For Storbritannias vedkommende er det inngått en tilsvarende avtale, med den modifikasjon at det skal forhandles senere om eksport av norsk dypfrossen filet. Også under EFTA-avtalen var fileteksporten gjenstand for en spesiell regulering, som under enhver omstendighet måtte ha vært tatt opp til ny vurdering for 1973.

[196] Når det gjelder Sverige og Finland, har forhandlingslederen foretatt en reise til Stockholm og Helsingfors. Han har der hatt anledning til å gjøre seg kjent med svenske og finske erfaringer og synspunkter under samtale med de to lands forhandlingsledere. De svenske og finske erfaringer kan i korte trekk sammenfattes slik:

For avtaler med de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land følger EF et på det nærmeste gitt avtalemønster. Man bør ikke gjøre seg forventninger om at EF på vesentlige punkter vil avvike fra dette mønster. Det materielle innhold i EF's avtaler er en frihandelsavtale hvor hovedregelen er tollavtrapping i takt med EF's nye regler. EF stiller seg av prinsipielle og formelle grunner helt avvisende til et i avtalen forankret samarbeid som går ut over det rent handelsmessige. EF's filosofi er preget av en dyp motvilje mot et institusjonalisert samarbeid på særlige

saksområder, idet dette vil gripe inn i EF's egen beslutningsautonomi og for øvrig virke som en for sterk belastning på EF's utøvende apparat.

Dette er altså inntrykk som forhandlingslederen fikk under de svenske og finske samtaler. Der heter det videre at på denne bakgrunn er det liten grunn til å regne med at EF vil endre eller utvide den utviklingsklausul som har funnet sin form i de allerede inngåtte avtaler. Det siktes da til artikkel 32 i den svenske avtale.

På svensk side hadde man som utgangspunkt lagt seg på et meget høyt ambisjonsnivå i sitt forhandlingsopplegg. Dette hadde skapt urealistiske forventninger, og den avtale som ble det endelige forhandlingsresultat, ble derfor på enkelte hold møtt med skuffelse. I realiteten er den svenske avtale hverken bedre eller dårligere enn de øvrige avtaler som er inngått i denne sammenheng.

Både på svensk og finsk side la man stor vekt på den fase av forhandlingene som gjerne betegnes som de oppklarende drøftelser. Dette er den fase hvor Kommisjonen avklarer den avtalesøkende parts ønskemål og krav, før den avgir sin rapport til Rådet. Erfaringene har vist at det var meget vanskelig å få i stand vesentlige endringer i Kommisjonens instruks etter at denne var fastsatt av Rådet.

Jeg har funnet det riktig å referere ekspedisjonssjef Evensens inntrykk fra samtaler i Stockholm og Helsingfors så vidt utførlig, idet de erfaringer som våre naboland har gjort, åpenbart er av interesse for våre egne overveielser. Jeg føyer for øvrig til at jeg i morgen får anledning til en samtale med den svenske statsminister, og at vi da sannsynligvis også kommer inn på disse spørsmål.

Som alt nevnt fattet Rådet den 7. november vedtak om at Kommisjonen kunne innlede oppklarende drøftelser med Norge. Allerede to dager senere fant de første kontakter sted. Disse ga anledning til personlige samtaler mellom ekspedisjonssjef Evensen og formannen for medlemslandenes faste representanter i Brussel, ambassadør Sassen, samt med Kommisjonens forhandlingsleder, Wallenstein. Dessuten ble det holdt to mer formelle møter mellom den norske delegasjon og en delegasjon fra Kommisjonen, foruten at man hadde samtaler i grupper. Under samtalene mellom ekspedisjonssjef Evensen og ambassadør Sassen kom man overens om at en norsk statsråd – dvs. handelsministeren – vil fremlegge Den norske regjeringens ønsker og synspunkter i et møte med Rådets president, den nederlandske utenriksminister Schmelzer. Hvis mulig bør dette skje i forbindelse med rådsmøtet den 4. og 5. desember. Det ble understreket at møtet med Rådets president vil kunne følges av ytterligere kontakter med rådspresidenten dersom det skulle vise seg ønskelig. Komiteens medlemmer vil kanskje ha merket seg at etter nyttår er det den belgiske [197 a] utenriksminister som er Rådets president.

I det første formelle møte med Kommisjonen avgav ekspedisjonssjef Evensen en åpningserklæring. Det var den jeg henviste til innledningsvis. Jeg finner det unødvendig å gjennomgå den. Det meste av den har jo også vært offentliggjort. Det vil fremgå at den er holdt i generelle vendinger, og at man har begrenset seg til å peke på visse problemer som forhandlingene vil måtte omfatte.

Forhandlingslederen har etter møtene i Brussel underrettet meg om at han fikk en klar forståelse av at for Kommisjonen er selve rammen for en avtale med Norge gitt gjennom de seks handelsavtaler som er sluttbehandlet med de seks øvrige

EFTA-land. Som kjent er disse avtaler i det vesentlige like. Det ble både under de private samtaler og på møtene gitt klart uttrykk for at disse avtaler også må danne utgangspunktet og grunnlaget for en avtale med Norge. Forhandlingslederen fikk derfor inntrykk av at forhandlingsmarginene er små.

Jeg skal ikke i detaljer gå inn på hva disse avtalene med de andre EFTA-land inneholder, det kjenner komiteens medlemmer til. Det er i prinsippet frihandel for industrivarer med 4 1/2 års overgangstid, så har man de «følsomme» produkter – metallsektoren – med en overgangstid på 7 år, papir og papp med en overgangstid på 11 år, og visse andre særbestemmelser – det er kjent stoff alt sammen: konkurranseregler, beskyttelsesklausuler, utviklingsklausul. Når det gjelder den siste, åpner den muligheten for utvidelse av samarbeidet til andre felter utenom de som i dag er dekket av avtalene, dersom partene skulle ønske det. Og som kjent er det bare Finland som ikke har en slik klausul.

Selv med de begrensninger som ligger i de inngåtte avtaler, betyr de et betydelig handelsmessig fremskritt i Europa i forhold til den situasjon som vi i dag har. Dette avtaleverk leder etter en overgangstid til at det etableres et felles markedsområde for industrivarer som omfatter de to handelsgrupperinger i Vest-Europa.

I overgangsperioden vil de begrensninger som er knyttet til de såkalte følsomme varer, slå kraftigere ut for Norge enn for de øvrige handelsavtaleland, med unntak for Finland.

Fisk og fiskevarer omfattes i prinsippet ikke av frihandelsavtaler. Dette punkt er selvsagt av større betydning for Norge enn for alle de øvrige land bortsett fra Island. Nå har jo Island oppnådd særlige innrømmelser, riktignok da knyttet til betingelsen om en løsning av de problemer som knytter seg til utvidelsen av den islandske fiskerigrense.

Også i noen av de andre avtaler kan det vises til visse særinnrømmelser som henger sammen med vedkommende lands spesielle næringsstruktur. Portugal har således fått konsesjoner på landbrukssektoren, og Finland som kjent når det gjelder tollkvoter for papir.

Som allerede påpekt i ekspedisjonssjef Evensens åpningsinnlegg i Brussel, må en likevektig avtale med Norge ta hensyn til de spesielle særtrekk som er forbundet med norsk produksjon og eksport. Å søke å sikre dette må bli et hovedmål [197 b] for de norske forhandlinger.

Når det gjelder den videre timeplan som det synes realistisk å forutse for de videre forhandlinger, vil jeg etter samråd med forhandlingslederen si følgende:

Så snart de enkelte arbeidsgrupper under forhandlingsdelegasjonen har fremlagt sine rapporter, vil delegasjonen utarbeide et utkast til memorandum til Fellesskapet, hvori de norske ønskemål blir nærmere presisert. Dette utkast vil måtte bli gjenstand for grundig drøftelse i Regjeringen, og det er Regjeringens hensikt å legge hovedpunktene i dokumentet fram for den utvidede utenrikskomite før det presenteres i Brussel. Som nevnt er det forutsatt at handelsministeren skal møte Ministerrådets president, om mulig i forbindelse med Rådets møte i Brussel 4. og 5.

desember. I dette møtet må handelsministeren fremlegge omhandlede memorandum for rådspresidenten.

Hvis vi kan holde denne timeplan – og det vil vi fortsatt ta sikte på – synes det å være håp om at Kommisjonen kan få ferdig sin rapport med utkast til forhandlingsmandat før jul. Derimot er det ikke realistisk å vente at Rådet vil kunne ta standpunkt til denne rapport og gi grønt lys for igangsettelse av reelle forhandlinger før på sitt møte en gang i januar – møteprogrammet for nyåret er ikke fastlagt ennå.

Slik situasjonen ligger an, er det grunn til å regne med at realitetsforhandlingene i det vesentlige vil komme til å dreie seg om de såkalte følsomme varer i industrisektoren, fiskeriproduktene stilling samt mulighetene for samarbeid på andre felter, herunder problematikken omkring den såkalte utviklingsklausul.

Jeg har merket meg at utenrikskomiteen har avgitt innstilling om St.meld. nr. 15, og at komiteen i den forbindelse også har tatt med spørsmål om forhandlinger om en handelsavtale. Når innstillingen om St.meld. nr. 15 er behandlet i Stortinget, oppfatter jeg det da slik at det formelle grunnlag når det gjelder forhandlingene, også fra Stortingets side er i orden.

Det er her i komiteen og også i Stortinget reist spørsmål om man skal legge fram en melding om forhandlingene, slik at Stortinget kan debattere den. I den forbindelse ble det på forrige møte reist spørsmål om man i stedet skulle ha en handelspolitisk redegjørelse som kunne danne grunnlaget for en debatt. Siden Regjeringen har forstått at det er et bestemt ønske om å få en melding, har man satt arbeidet med den i gang.

Timeplanen for en slik melding og dens behandling er meget stram. Det sier seg selv at en melding på det nåværende trinn ikke vil kunne identifisere våre forhandlingsposisjoner i detaljer. Meldingen vil i hovedsaken inneholde en redegjørelse for de skritt Regjeringen har tatt for å få i stand forhandlinger, en vurdering av de første forhandlingskontakter som er etablert, en oversikt over innholdet av de avtaler som EF har inngått med de øvrige ikke-medlemskapsøkende EFTA-land, samt en oversikt over våre særnorske problemstillinger og over Regjeringens vurdering av disse i forhold til en handelsavtale, så langt det er mulig på det nåværende tidspunkt. Jeg viser i den forbindelse til de arbeidsgrupper som jeg nevnte, som er i gang, men som ennå ikke har fullført sitt arbeid, og dessuten selvfølgelig [197 c] hensynet til våre forhandlinger.

Det er Regjeringens hensikt å legge fram for den utvidede utenrikskomite det memorandum med våre forhandlingsønskemål som skal overleveres i Brussel. Det er allerede nevnt. Utenrikskomiteens behandling av dette memorandum må skje senest fredag den 1. desember, idet rådsmøtet vil finne sted den 4. og 5., altså like over helgen. Dermed er en bestemt ramme lagt.

Regjeringen ser det videre slik at om en melding skal ha noen hensikt, må den være behandlet i Stortinget før den 4. og 5. desember, altså før man åpner

forhandlingene. Det vil i realiteten si at komiteen ikke kan få mer enn ca. en uke på behandlingen av en slik melding hvis den skal kunne debatteres i uken etterpå.

Jeg skal ikke legge meg borti Stortingets arbeidsplan. Jeg bare nevner at innenfor disse rammer befinner man seg hvis en melding og en debatt om den før forhandlingene tar til, skal oppfylle sin hensikt. Hvis man ikke klarer det, er jeg litt i tvil om hensikten.

[198] **Formannen:** Jeg vil takke statsministeren for redegjørelsen.

Hr. Willoch er inntegnet på talerlisten, men før han får ordet, har jeg notert meg selv, for det første til et par formelle ting.

Statssekretær Vartdal som kom til stede under statsministerens redegjørelse, var ikke anmeldt på forhånd. Jeg går ut fra at vi når han nå er kommet, kan godkjenne at også han er til stede i møtet.

Jeg vil anmode om at komiteens sekretær, som en alminnelig regel framover, ved begynnelsen av hvert møte får en fortegnelse over de embetsmenn som man regner med vil være til stede fra de forskjellige departementer, slik at det kan gå kurant fra starten av.

Videre når det gjelder det materialet som er grunnlaget for dette møtet, hadde jeg forrige gang komiteen var samlet, forståelsen av at det var et sterkt ønske om å få en skriftlig framstilling av i all fall elementer i et hovedopplegg for forhandlingene. Det komiteen har mottatt, er jo en åpningserklæring som allerede er kjent fra pressen og fra utdeling i hyllene. Jeg tror nok jeg må si at det var mindre enn vi hadde ventet, og det var flere av oss som i går foretok undersøkelser om det ikke ville foreligge noe mer skriftlig til dette møtet. Når jeg sier dette, er det bl.a. også som bakgrunn for vurderingen av den stortingsmelding som statsministeren nå var inne på.

Jeg synes det måtte være forutsetningen for at det skulle bli noen mening i en debatt i Stortinget om en slik melding, at denne komite først også hadde fått en mer håndfast dokumentasjon av Regjeringens forhandlingsopplegg i hovedtrekk, altså ut over det svært generelle som man kan gi på det nåværende tidspunkt. Jeg er redd for at man her er kommet opp i en situasjon med tidsnød som gjør at enten får man en diskusjon på et grunnlag som ikke er særlig dyptgående og dermed hensiktsmessig, eller så vil man være nødt til å forskyve behandlingen til etter den 4. desember.

Jeg kan vanskelig se at det nå foreligger materiale som gjør det mulig for komiteen i løpet av en uke å få fram innstilling og en behandling som har noen rimelig mening i seg i forhold til den behandling av saken som har skjedd på tidligere stadier, og mening i den forstand at den kan gi noen nevneverdig rettleiding for Regjeringen. Det som for meg står som vesentlig nå, er at man får et hovedopplegg så en ser noenlunde klart hva Regjeringen vil ta sikte på. Dette gjelder også det alminnelige utgangspunkt.

Jeg festet meg ved at det ble gått nokså grundig inn på nå hvorledes ordningen for Sverige og Finland er, uten at jeg dermed fikk det klart om man her tar sikte på en sterkest mulig finsk/svensk/norsk samordning, eller om meningen er at vi ut fra det at vi utenrikspolitisk står i en annen situasjon enn Finland og Sverige

og altså der ligger – kan vi si – på en dansk linje, naturligvis burde ta sikte på ordninger som lå nærmere opp til en samkjøring [199] med Danmark. Jeg mener bl.a. at spørsmålet om utviklingsklausul også bør vurderes ut fra det synspunkt at vi har en annen utenrikspolitisk plassering og derfor ikke er underlagt alle de bånd som nødvendigvis Finland og Sverige er. Det kan jo være et moment under behandlingen av den saken som man i tilfelle bør være oppmerksom på.

Jeg festet meg videre ved at det ble opplyst at handelsministeren under ministermøtet den 4. og 5. desember skal ha foretrede for Rådets president. Har det vært spørsmål om handelsministeren også skulle ha foretrede for Rådet som sådant, eller er det noe som utelukker seg selv med den forhandlingsposisjon vi har?

Kåre Willoch: En del av det jeg hadde tenkt å si, har formannen nå sagt, men jeg vil gjerne supplere hans uttalelse litt.

Jeg hadde faktisk ventet at vi på dagens møte skulle få fremlagt hovedelementer i den stortingsmelding som statsministeren lovet den 30. oktober med tidsangivelse «i den aller nærmeste fremtid», så vidt jeg husker. Jeg har dessverre ikke det stenografiske referat for hånden, men jeg tror det var omtrent slik ordene falt.

Jeg er enig med formannen i at prosedyren med en stortingsmelding må forutsette at man har en jevn fremdrift som gir grunnlag for en meningsfylt debatt, og jeg har også merket meg at det i forrige møte i denne komite ble uttalt et sterkt ønske om at man skulle kunne drøfte hovedinnholdet i denne melding på forhånd i denne komite. Det synes jeg var et godt ønske, som det altså nå vil bli noe vanskelig å oppfylle.

Når det gjelder materialet for drøftelsene i dag, mottok jeg også med noen skuffelse den samling som vi fikk, som ikke inneholdt noe vi ikke visste på forhånd. Imidlertid har statsministeren i dag holdt et innlegg som – om jeg kan få si det – virket som opplesning av et notat, som vi kanskje kunne få etterpå. Det ville i all fall være til noen støtte for vår fortsatte vurdering av disse spørsmål.

Spesielt vil jeg be om at statsministeren vil være så elskverdig å lese opp igjen det lille stykket om hva han sa til den danske statsminister om fiskerigransespørsmålet. Det vil jeg gjerne ha notert mest mulig nøyaktig.

Jeg tror jeg kan innskrenke meg til dette i denne omgang.

Trygve Bratteli: Jeg vil for det første også gjerne slutte meg til det formannen sa om behandlingen her i komiteen. Det er en nødvendig forutsetning hvis det skal være en reell deltakelse fra den utvidede utenrikskomite under sakens behandling, at en på forhånd har kunnet se notater om de hovedspørsmål som skal opp til behandling.

Jeg vil ellers gjøre noen merknader ved noen punkter.

Det er svært lite en i grunnen kan gå inn på slik som dette ligger an i øyeblikket. Jeg har hele tiden forutsatt at her får [200] Regjeringen utspillet. Vi andre kan nok arbeide med saken og søke å være i beredskap til den behandling som i sin tid kommer i denne komite og i Stortinget, men utspillet må her komme fra

Regjeringen. Og før det kommer noe derfra, vil en heller ikke ha noe egentlig grunnlag for disse drøftelsene.

I de forskjellige presseuttalelser som er kommet i forbindelse med disse utenlandsreisene, ble det gjengitt en uttalelse som en vel kan anse for oppklart ved det statsministeren har sagt her i dag. Det sto gjengitt i en avis omtrent slik at det var ikke så viktig med denne dato 1. april; viktigere enn noen bestemt dato var at en fikk en god avtale. Så vidt jeg skjønner, gjentok statsministeren i det han sa her i dag at en arbeider med sikte på den 1. april. Jeg går da ut fra at det er det som er Regjeringens arbeidsprogram, og jeg vil gjerne understreke betydningen av det. Alle som kjenner til arbeidsrytmen i offentlige etater både i Norge og i andre land, vet at en skal ikke komme langt utover den 1. april før det begynner å spøke for muligheten til å bli ferdig før sommeren i det hele tatt, noe jeg tror vil være av vesentlig betydning. Jeg kjenner arbeidspresset som følger med det, men jeg går da ut fra at en holder fast ved denne dato som statsministeren også tidligere har gitt uttrykk for.

Ellers var det et punkt jeg gjerne vil understreke. Jeg minner om at Stortinget også bortsett fra denne sak er under et enormt arbeidspress om dagen, og vil komme til å være det i den tid som nå vil komme til å være kritisk under behandlingen forut for presentasjonen av et norsk memorandum i Brussel. Derfor er det viktig også at de sammenkomster som måtte bli mellom Regjeringen og denne komite, går på det som nå er realiteter. Det er da i mindre grad tilbakeskuende beretninger, men selvfølgelig Regjeringens vurderinger av grunnlaget for det norske forhandlingsopplegg. Det er det som nå er det avgjørende, og det er det en venter på. Enten dette kommer til Stortinget i form av en melding eller på annen måte, er det helt klart at det eneste som kan gi behandlingen både i denne komite og i Stortinget realpolitisk verdi, det er at en kan ha som grunnlag Regjeringens vurderinger av hva grunnlaget skal være for det norske forhandlingsopplegget.

Jeg går ut fra at det i forhandlinger av denne art vil være slik at det memorandum som blir levert, vel i høy grad vil være avgjørende for den innflytelse Norge kan ha på rammen for de senere forhandlinger. Der står vi for så vidt i en noe mer bunden stilling etter min oppfatning enn de øvrige ikke-medlemskapssøkende land gjorde, som parallelt førte forhandlinger gjennom lengre tid. Vi er mer bundet i den forstand at det allerede ligger en så pass fast ramme i de avtaler som allerede er inngått med andre land. Derfor vil også for denne komite og for Stortinget det avgjørende tidspunkt for overhodet å være med å ha noen innflytelse over rammen for forhandlingene, være før dette memorandum blir endelig utformet og før det er presentert i Brussel.

Jeg hadde også håpet da dette møtet ble innkalt – jeg trodde det var derfor det var innkalt – at en ville få høre noe om Regjeringens vurderinger av forhandlingsgrunnlaget. Jeg er fullt [201] oppmerksom på de arbeidsmessige vanskeligheter Regjeringen her har, men for Regjeringens medlemmer som politikere, er spørsmålene ikke nye. Jeg går ut fra at det er spørsmål som for enkelte vil ha vært omfattet med betydelig interesse allerede for lengre tid tilbake, og at de

dermed nå forholdsvis snart burde kunne komme over til en drøftelse av det som skal være grunnlaget for det norske memorandum.

Stort mer er det vel i grunnen ikke å si om dette fra min side på det nåværende tidspunkt. Men jeg vil gjerne gjenta at skal en stortingsmelding ha noen realpolitisk betydning, må den for det første være undergitt en behandling før memorandumet er ferdigskrevet, og etter som jeg forstod, skal det leveres den 1. desember, så det må altså skje meget hurtig. Det bør etter min oppfatning under alle omstendigheter bli en behandling i denne komite med drøftelser mellom Regjeringen og denne komite for så vidt ubundet av stortingsbehandlingen. Med sikte på avgivelse av en komiteinnstilling og dens behandling, vil det vel være vanskelig nok å få det ferdig til 1. desember, så vidt jeg kan forstå, men med tanke på alt dette er det avgjørende for å komme videre i disse drøftelser at en nå får Regjeringens egen oppfatning og Regjeringens egne vurderinger av forhandlingsopplegget.

Statsminister Korvald: Når det gjelder tidsnøden som har vært nevnt her, er den kjent for alle fra forrige møte, hvor timetabellen ble trukket opp, og hvor vi er bundet opp av datoer som fastsettes i Brussel for møtevirksomheten der. Innenfor disse rammene har vi hele tiden måttet arbeide.

Så vidt jeg har kunnet bedømme situasjonen, har det ikke vært mulig for Regjeringen å kunne arbeide raskere med saken enn det har vært gjort. Vi har hatt disse kontakter som har vært nevnt her, både til Finland, Sverige og Danmark, og besøket i Brussel for å oppklare visse problemer. På den måten har vi da søkt så vide kontakter som det har vært mulig hittil.

Når disse undersøkelsene er foretatt i Finland og Sverige, så ligger det ikke i det, så vidt jeg har kunnet bedømme, at man først og fremst tar sikte på akkurat disse løsninger som dem de har fått. Vi har også som nevnt hatt kontakt med Danmark, og vi har hatt disse oppklarende drøftelsene i Brussel. Jeg sier dette foreløpig som et svar på det spørsmål formannen reiste her.

Det andre spørsmålet formannen reiste, var hvorfor man ville ha foretrede for Rådets president, om det ikke var mulig å få det for Rådet samlet. Det kunne være mulig sannsynligvis å få foretrede for Rådet samlet hvis man ville presse på for det, men når vår forhandlingsdelegasjon og forhandlingsleder vurderte det slik at man ikke ville gjøre det, var det for derved ikke å binde løsningene for sterkt. Det er nemlig slik at hvis man legger det fram for Rådet, krever det et tilsvarende fra Rådet. De vil ha slike ting på forhånd for å gi et svar tilbake. Man binder det da sterkere opp enn hvis man i første omgang har en presentasjon for Rådets president, så det ble da vurdert slik at det ville tjene våre forhandlinger bedre enn presentasjon for et samlet råd. Så vidt jeg har oppfattet det, har man ikke fått noe direkte avslag på å gå til Rådet med det.

Hr. Willoch var inne på at statsministeren hadde lovet en melding «i den aller nærmeste fremtid.» Jeg behøver vel ikke gjenta denne problematikken om hvorfor det skulle være en [202] melding eller om det skulle gjøres på annen måte. Det var det delte meninger om her i komiteen, og vi har altså tatt sikte på å legge fram en

melding ut fra de ønsker som er fremkommet. Det som her er av interesse i dag, er spørsmålet om komiteen vurderer det slik at man må ha denne meldingen og debatten om den nå, slik som Regjeringen har vurdert det, eller om man mener at debatten om denne melding kan utstå til etter rådsmøtet i Brussel den 4. og 5. desember, hvor vi altså vurderer det slik at vi er opphengt av en ny dato.

Videre reiste hr. Willoch spørsmål om samtalene med den danske statsminister. Jeg har et eget notat om disse samtalene. Hvis man skulle være interessert i hele dette notatet, kan det oversendes sammen med det notat som jeg har her i dag, så slipper man mer opplesing av dette her. Det er jo blitt bedt om at man får dette notatet oversendt, og jeg skal så gjerne furnere hele notatet fra samtalene med Anker Jørgensen i Danmark.

Kåre Willoch: Dette er en detalj i bildet, men jeg vil gjerne forklare hva jeg sikter til. Jeg oppfattet statsministeren slik at Norge ikke overveier noen endring i den norske fiskerigrense som ikke har noe grunnlag i den avtale som vil bli truffet på havrettskonferansen i London. Jeg vil gjerne høre om det er riktig oppfattet.

Statsminister Lars Korvald: Når det gjelder dette spørsmål, har jeg ofte uttalt meg om dette både i Stortinget og andre steder, og også gjentatt her hva Regjeringen og jeg selv har sagt om det spørsmålet. Det som er formulert i regjeringserklæringen og i uttalelser ellers om dette spørsmål, er et opplegg til konferansen om havenes folkerett. Regjeringen har ikke noen direkte planer om å gjøre noe med fiskerigrensen før spørsmålet er blitt behandlet på denne konferansen. Skulle jeg utdype spørsmålet litt nærmere, vil jeg til det jeg tidligere har sagt om dette – og som vel også fiskeriministeren har sagt – føye til: dersom ikke helt uforutsette ting skulle inntreffe.

Kåre Willoch: Det statsministeren sa nå, er egentlig noe annet enn det han sa i sitt åpningsinnlegg, og det er denne divergens jeg gjerne vil ha klarhet i.

Statsminister Korvald: Hr. Bratteli spurte om siktemålet er 1. april, og det er Regjeringens siktemål å få til en avtrapping fra 1. april. Det jeg nevnte her, var at det fra dansk side var sagt at det var ikke akkurat så farlig med datoen. Men Regjeringen har 1. april 1973 som det bestemte siktemål.

Trygve Bratteli: Det jeg refererte til, var at man må være mer omhyggelig med kilden. Det var et intervju med statsminister Korvald som ble referert på den måten i en avis, at det var ikke så viktig med datoen 1. april, det var viktigere å få en god avtale.

Statsminister Korvald: Da må jeg bare fastslå at 1. april er Regjeringens siktemål.

Erling Petersen: For å fortsette med fiskerigrensen, vil jeg jo si at hvis det har vært hensikten å uttrykke det vi nå får oss forelagt her, er formuleringen i regjeringserklæringen usedvanlig klosset. Jeg tror tre ord kunne ha klarlagt all den misforståelse som har oppstått på dette området.

For øvrig må jeg si at det – med respekt å melde – var svært lite nytt i statsministerens redegjørelse i dag. Det denne komite kan ha interesse av, er å bli informert om de ønskemål Regjeringen vil legge fram når de reelle forhandlinger starter. Det er klart at disse ønskemål må konkretiseres hvis de skal kunne vurderes av denne komite.

Det vi er interessert i å vite, er: Hvor meget ønsker man inkludert av fiskeriproduksjonen? Ønsker vi tollkvoter for de ømfintlige varer? Ønsker vi å beholde og sikre anledningen til å gi støtte til bedrifter? Og ytterligere: Har vi tenkt å forsøke å få lempninger i opprinnelsesregler, som kanskje er det mest kinkige punkt i det mønster som nå benyttes? For øvrig er det spørsmål som vi må ta opp med de andre EFTA-land.

Det jeg særlig er interessert i å få vite, er: Hva er hovedprinsippene for forhandlingsopplegget? Det er sagt at forhandlingsmarginene er små. Skal forhandlingsopplegget utformes ut fra det? Det vil si at vi stort sett befinner oss i en slags opsjonssituasjon: take it or leave it. Eller skal opplegget utformes slik at det fullt ut tilfredsstillende retningslinjer som er kommet til uttrykk i regjeringserklæringen? Da vil opplegget bli et ganske annet.

Det har også vært sagt at man skulle komme fram til en likeverdig avtale. Hvis vi på en rekke områder forlanger mer enn det som er inneholdt i de andre EFTA-avtalene, hvor er det vi skal gi våre konsesjoner for at avtalene skal bli likeverdige? Det er disse problemer som komiteen vil være interessert i å få vite Regjeringens utspill på for å kunne vurdere det.

Jeg har også lagt merke til at det i forhandlingslederens innledningsforedrag ble pekt på viktige saksområder av gjensidig interesse, som skipsfart, miljøvernproblemer, samarbeid med hensyn til teknologi og forskning, men jeg har lagt merke til at det i denne oppramsingen ikke står noe om valutaspørsmålet. Det er vel ingen hemmelighet at vi praktiserer det valutasamarbeid som vi inngikk den gang vi var søkerland, og man regnet med at vi skulle fortsette som medlemsland. Når det er utelatt her, er det gjort i en bestemt hensikt? Eller er det av andre grunner det ikke er nevnt noe om dette området?

[204] **Helge Seip:** Først til spørsmålet om en melding. Hvis det hadde foreligget et materiale som var slik bearbeidet at vi også her i den utvidede kunne hatt en viss diskusjon på forhånd om hovedlinjer, så kunne en melding kanskje vært en rimelig løsning, selv om komiteen ville hatt kort tid etterpå. Hvis det derimot er spørsmål om nå på fredag f.eks. å legge fram en melding med lite innhold ut over rent refererende ting og en slags vurdering av utgangsposisjoner ut fra våre økonomiske interesser, må jeg si at jeg stiller meg veldig tvilende til om det er den hensiktsmessige formen nå. Jeg har jo også tidligere vært av den oppfatning at slik det arbeidsmessig ligger an, vil en spesialredegjørelse – f.eks. av utenriksministeren

om denne saken – kanskje være en vel så bra løsning, for man kan vel ikke ta sikte på noe nevneverdig mer enn å gi Stortinget en mulighet for å komme med synspunkter. Det har jo ikke vært meningen at de enkelte fraksjoner i utenrikskomiteen nå skal komme med sine synspunkter, mens Regjeringen ikke har et håndfast opplegg for hva den tenker å gjøre. Det ville vært en arbeidsmåte som ikke er brukbar i en slik sak. Jeg forstod statsministeren slik at Regjeringen for sin del ikke kunne regne med å fullføre et arbeid her før etter denne fristen på 20. november er utløpt.

Jeg ser med andre ord en konflikt mellom det ønske som en del har hatt her, om å få en melding som basis for en debatt, og det innhold som en slik melding kan få på det stadium Regjeringen er i dag. En kan da beklage at en fra Regjeringens side ikke er kommet lenger i klargjøringen. Men når en ikke har fått et slikt materiale, må jeg for min del si at jeg ikke er særlig tiltalt av tanken om en melding, for den blir da i realiteten ikke et tjenlig grunnlag for en komitebehandling. Vi må først få vite mer håndfast hva Regjeringen tar sikte på, før komiteen kan yte et fornuftig bidrag, og det tror jeg også Stortinget vil være bedre tjent med.

Hvor vidt det vil være av interesse å få en melding og en behandling av den på et noe senere tidspunkt – altså etter at man har holdt møtene den 3. og 4. desember – har jeg ikke tenkt tilstrekkelig igjennom. Men jeg tror faktisk at man ville tilføre den videre forhandlingsgang vel så mye ved en slik fremgangsmåte som ved å få en melding nå som ikke inneholder den saklige gjennomarbeiding som er nødvendig om Stortinget skal yte en fornuftig medvirkning.

Så var hr. Willoch bl.a. inne på dette med fiskerigrensespørsmålet, og også inne på de noe forskjellige ordvalg som var kommet til uttrykk i møtet her i dag. Jeg har lyst til å stille et tillegsspørsmål: Har Regjeringen endret noe på sin holdning vis-à-vis Island, eller er det fortsatt så at Regjeringen står på sitt syn, det syn som kom til uttrykk sist spørsmålet om Islands stilling var oppe til diskusjon her i denne forsamling? Og synet på den islandske fiskerigrense var, så vidt jeg kunne konstatere, temmelig enstemmig.

Endelig vil jeg også si at når det gjelder fiskeriene, er det et av de områder hvor jeg for min del tror vi vil få spesielle [205] vanskeligheter, og jeg ser med særlig uro på forholdet til Storbritannia. Og jeg vil i den sammenheng – siden statsministeren ga uttrykk for at han overhodet ikke hadde kommentert problemstillingen – spørre om det var tale om å gi visse konsesjoner på jordbruksimport som motytelse for konsesjoner i fiskerisektoren, om denne problemstilling nå er under vurdering i Regjeringen, og om man her kanskje kan vente et utspill for i det minste å oppnå visse tilleggs-konsesjoner innen fiskerisektoren. Jeg er klar over at denne problemstilling ikke har spesiell betydning overfor Storbritannia. Den vil gå mer på kontinentale land, men også i forbindelse med det kontinentale marked har jo fiskeriene en spesiell stilling og kanskje også spesielle muligheter for at man kan få hensiktsmessige ordninger.

I forhold til britene tror jeg for min del at det som blir sagt fra regjeringshold så vel offentlig som av enkelte regjeringsmedlemmer, kan komme til å bety ganske mye når vi skal forhandle om fiskeriene, og at vi i den sammenheng bør holde oss til

den holdning til fiskerigrensespørsmålet som man her i komiteen blir enig om. Jeg har inntrykk av at det ikke alltid er tilfellet.

Utenriksminister Vårvik: Jeg kan godt forstå at komiteen ikke synes at Regjeringen hittil i særlig grad har konkretisert de norske ønskemål i forbindelse med disse forhandlingene. Forklaringen er at noe av det første som skjedde etter oppnevningen av forhandlingsdelegasjonen, var at man nedsatte som statsministeren nevnte innledningsvis, en rekke arbeidsgrupper – 9–10 i alt – som skulle få i oppdrag å utrede problemstillinger, ønskemål og forhandlingsopplegg på spesielle områder. Det er nevnt industrispørsmål, fiskeripolitikk, landbrukspolitikk, opprinnelsesregler, konkurranse- og beskyttelsesklausuler, utviklingsklausul og andre saksområder. De fleste av disse arbeidsgruppene har fått frist til å være ferdig med sitt arbeid innen 20. november. Før den tid er det vanskelig for Regjeringen å foreta en nærmere konkretisering av ønskemålene hvis disse arbeidsgruppene i det hele tatt skal ha noen hensikt. I det ligger også at om Regjeringen skal kunne gjøre seg ferdig med en stortingsmelding til førstkommende fredag, vil det heller ikke i denne stortingsmelding være mulig for Regjeringen å foreta den konkretisering av forhandlingsopplegget som her er etterlyst, og som man med rimelighet kanskje skulle vente ble tatt med, hensyn tatt til at vi heller ikke i en stortingsmelding nødvendigvis kan spesifisere et forhandlingsopplegg i detalj. Det er derfor naturlig at formannen og også andre reiser spørsmålet om denne melding til sjuende og sist ville svart den hensikten.

Timeplanen er så knapp, ikke minst fordi vi skal ha forhandlingsopplegget klart til ministerrådsmøtet den 4. desember, at det vil måtte bli en noe ufullstendig stortingsmelding. Dessuten vil det sikkert bli alt for knapp tid for både komite og Storting til å drøfte denne melding før man skal legge fram det detaljerte forhandlingsopplegg. Likevel er vi nødt til å holde fast på denne timeplanen, vårt forhandlingsopplegg må være klart og presenteres i Brussel til ministerrådsmøtet 4. og 5. desember. [206] Hvis man ikke klarer å holde denne timeplanen, vil hele fremdriftsplanen forskyves, slik at den springende dato 1. april 1973 vil komme i faresonen.

Vi kunne selvfølgelig gjerne ønske på nytt å få komiteens syn på om den ønsker at det fremmes en stortingsmelding.

Knut Frydenlund. Det er jo alminnelig enighet her nå, som også statsministeren bekreftet, at det er siktepunktet at forhandlingene skal være avsluttet slik at Norge kan delta i tollnedtrappingen sammen med alle de andre land fra 1. april. Som utenriksministeren var inne på, er det klart at denne timeplanen stiller Regjering og også Storting under et tids- og arbeidspress.

Når det gjelder det arbeid som skal gjøres av disse arbeidsgruppene som utenriksministeren refererte til, er jo de prinsipielle hovedspørsmål kjent av alle som sitter her. Jeg har vanskelig for å se at disse arbeidsgruppene i og for seg skal ha så avgjørende betydning her, man kunne vel allerede nå fra Regjeringens side ha lagt fram de prinsipielle spørsmål.

Jeg tok ordet i forbindelse med dette med tidsfaktoren og de oppklarende drøftinger som nå er i gang. Mitt spørsmål er om man under de oppklarende drøftinger som man har hatt i Sverige, Finland eller Brussel, har fått vite noe som man ikke visste på forhånd. Statsministeren nevnte at man i Sverige og Finland har fått forståelse for at EF-filosofien går mot konstitusjonelle ordninger som vil gripe inn i EF's egen avgjørelsesprosess. Men det behøvde man vel ikke reise til Sverige eller Finland for å få vite.

Så var det et annet spørsmål som jeg hadde lyst til å reise i forbindelse med det statsministeren sa om at Kommisjonen under de oppklarende drøftingene dannet seg sitt bilde av situasjonen og sitt forhandlingsopplegg. Det kunne i forbindelse med det møtet som forhandlingsdelegasjonen hadde i Brussel, være av interesse å få greie på hva Kommisjonen var særlig interessert i å få vite. Når det gjelder de særlige norske problemer, tror jeg de der nede kjenner godt til disse. Men jeg tror at det de er interessert i å få vite, er det norske forhandlingsopplegg, våre ønskemål i den forbindelse. Og da tror jeg man kanskje burde være forsiktig med å reise ned for mange ganger og ha oppklarende drøftelser uten at man samtidig har en idé om det norske forhandlingsopplegg. Jeg tror Kommisjonens interesser der er sammenfallende med interessene til de av oss som gjerne vil vite det norske forhandlingsopplegg.

Når det gjelder spørsmålet om en stortingsmelding, sa statsministeren at Regjeringen har forstått at det var et ønske om å få en melding. Komiteen har diskutert dette spørsmål tidligere, men det var ikke kommet fram noen entydig oppfatning av hva vi ønsker. Men det som har skapt denne situasjonen, var jo statsministerens egen uttalelse i Stortinget under erklæringsdebatten. Det avgjørende for sakens videre fremdrift er imidlertid at man får et forhandlingsopplegg så fort som mulig.

[207] **Gunnar Alf Larsen:** Det har vært pekt på at de oppklarende drøftelser som man har og har hatt i Brussel, er særst viktige, og da er det jo viktig å få vite hva som blir sagt der nede, og hva som ikke blir sagt.

Det har i pressen vært visse antydninger om at oljespørsmålet, oljesaken, har vært oppe. Så vidt jeg erindrer, ble vår forhandlingsleder stilt spørsmål om denne saken i Brussel. På bakgrunn av de antydninger som har vært, ville han, så vidt jeg har forstått, ikke svare på de spørsmål han ble stilt i denne forbindelse. Det har vært hevdet av enkelte at dette med oljen kunne brukes som et trumfkort i forhandlingene der nede. Den oljepolitikk som Det norske storting har lagt opp til, går ut på at vi skal ha full nasjonal styring og kontroll når det gjelder denne ressurs. Jeg vil gjerne at statsråden bekrefter at vi skal føre denne oljepolitikk, slik som det er fastslått av Stortinget. Hvis han bekrefter det, synes jeg heller ikke det skulle være noe vanskelig å svare på spørsmål i Brussel om hvordan oljepolitikken ligger an.

Statsråd Hallvard Eika: Dei oppklårande drøftingane som har vore førte i Brussel, vart sjølv sagt førte på basis av ein situasjon der både vi på vår side og i Kommisjonen, kjenner ganske godt til motpartens reelle situasjon. Hovudføremålet

med dei oppklårande drøftingane er sjølv sagt gjennom denne tosidige kontakten å verta klår over korleis hovudsynspunkta er på den andre sida, for ut frå det å kunna leggja opp eit realistisk forhandlingsopplegg med sikte på å nå det vi ønskjer: ein best mogleg handelsavtale innan 1. april. Dette fører til at det sett frå Regjeringa sin synsstad er ønskjeleg å ha ført dei oppklårande drøftingane fram til eit bestemt punkt før ein fastset eksakt det forhandlingsopplegg som vi skal gå ut frå, sjølv om hovudkonturane i forhandlingsopplegget sjølv sagt er klare på førehand.

Når det gjeld dei enkelte punkt, har eg lyst til å kommentera eitt, nemleg det spørsmål hr. Erling Petersen reiste om opphavsreglane. Det seier seg sjølv at opphavsreglar er eit viktig punkt i det system som er lagt opp for frihandel med industrivarer. Men det seier seg og sjølv at opphavsreglar i hovudtrekk er nøydd til å vera like for alle deltakande partar, dersom systemet skal fungera. Det er difor vanskeleg å tenkja seg at vi skulle få opphavsreglar for Norge som avvik vesentleg frå dei opphavsreglar som gjeld for dei andre frihandelsavtalar. Difor er saka med opphavsreglar teken opp i EFTA, eit arbeid som har pågått ei tid, og der Norge tek del. Heile problemkomplekset kjem fram i samband med det EFTA-møtet som begynner i Wien i morgon. Kor raskt og etter kva for liner som dette felles arbeid og løysinga av dette felles problem for EFTA-statane skal gå etter, er ikkje heilt klart for augneblinken, men det som er klart, er at ei justering og ei forbetring av opphavsreglane er ei sak som interesserer, og som må drivast fram til ei løysing av alle dei land som har tilknytning til Fellesskapet på frihandelsbasis.

[208] **Kåre Willoch:** Jeg må et øyeblikk komme tilbake til spørsmålet om en melding. Jeg sa offentlig flere ganger før jeg sa det i Stortinget – hvilket Regjeringen kanskje har lagt merke til – at jeg synes det ville være naturlig at den nye regjering la fram en stortingsmelding om sitt syn på handelsavtaleforhandlingene. Jeg har også sagt at jeg regner med at flere medlemmer av den nye regjering allerede på forhånd ville ha tenkt gjennom dette så vidt nøye at de uten alt for meget tidstap ville kunne skissere hovedpunkter i sitt forhandlingsopplegg. Jeg har selvfølgelig ikke tatt sikte på å få noen detaljer katalogisert i form av en stortingsmelding.

Jeg merket meg at handelsministeren nå sa at hovedkonturene i et forhandlingsopplegg – så vidt jeg oppfattet – «sjølv sagt» er klart på forhånd. Dette er altså hovedmålene. Hvilke områder utenom ren handel ønsker vi drøftet? Hvilke næringsmessige behov har vi som tilsier endringer i forhold til de opplegg de andre land har brukt? Hvilke endringer burde man fra norsk side søke her? Jeg har – jeg tør igjen bruke uttrykket selvsagt – ikke tenkt meg at man i Stortinget skulle legge fram noen fullkommen oversikt over detaljer i dette opplegget og noen fullstendig oversikt over hvilke innrømmelser som kunne komme på tale fra norsk side. Det skjønner også jeg ikke er aktuelt. Derfor synes jeg ikke at det burde ha vært nødvendig å vente på rapporter fra alle de nedsatte arbeidsgrupper som skal utforme detaljer, før Stortinget får anledning til å drøfte hovedpunkter i våre ønskemål. Jeg tror tross alt at det er den politiske vurdering av hva vi ønsker, som må være den

viktigste sak for Stortinget, og den vil ikke i meget høy grad være avhengig av rapportene fra disse arbeidsgruppene som arbeider med mer tekniske spørsmål.

Vi fikk statsministerens tilsagn 30. oktober om at en melding skulle komme. Jeg må nevne her at da jeg så sent som for en uke siden ble klar over at arbeidet med en stortingsmelding overhodet ikke var i gang, ble jeg meget forbauset. Jeg vil også legge til at mitt ønske om å få en drøftelse i Stortinget på denne basis hele tiden har forutsatt at dette kunne skje uten forsinkelse av selve forhandlingene. Jeg har bygd på at man på alle hold har et ønske om å koble Stortinget inn, og at formen ikke vil få avgjørende betydning for selve tidsfremdriften. Jeg har regnet med at vi ville kunne få hovedpunktene i en melding til Stortinget, så ville vi få kommentarer fra utenrikskomiteen og debatt i Stortinget på noe bedre grunnlag enn bare en muntlig redegjørelse.

Dette var det jeg ønsket å si om motiveringen for min holdning til en stortingsmelding. Det er klart at hvis man ikke kan legge fram en stortingsmelding i den form som denne skulle ha hatt, er det etter mitt skjønn beklagelig.

Når det gjelder fiskerigrensen, vil jeg bare konstatere – jeg håper jeg oppfattet det riktig – at vi vil få det referat som statsministeren henviste til. Det sitter igjen noen forvirring, fordi statsministeren i sitt første og annet innlegg ga forskjellig forklaring når det gjelder vår holdning. Det er nemlig noe forskjell på ikke å ville ta oppsaken før etter folkerettskonferansen og ikke å ville ta opp annet enn det det er grunnlag for i den avtale som vil bli truffet på folkerettskonferansen. Det er klart at dette er to forskjellige formuleringer. Nå vil det stenografiske referat her vise hva statsministeren har sagt. Ved å se det får vi klarhet på dette punkt.

[209] **Statsminister Korvald:** Komiteen og hr. Willoch skal få Regjeringens klarering her, så det ikke skal være noen misforståelse om hva Regjeringen står på.

Kåre Willoch: Jeg vil også gjerne få vite hva statsministeren har sagt i Danmark.

Statsminister Lars Korvald: Hr. Willoch skal få vite hva statsministeren har sagt i Danmark.

Sverre Nybø: Jeg vil gjerne komme litt tilbake til dette med fiske og fiskerigrensen. Viktigheten av å få en gunstig avtale for norsk fiske og norske fiskeprodukter har vært understreket her i dag. Jeg tror det er markedstegn som tyder på at den saken i det siste er blitt enda viktigere enn tidligere.

Når det gjelder fiskerigrensen, var det hyggelig å høre at statsministeren til en viss grad har beroliget den danske fiskeriminister med en forklaring av tiltredelseserklæringens ordlyd. Men så vidt jeg oppfattet, var det tatt en reservasjon, nemlig at hvis det ikke oppstod en spesiell situasjon, ville man avvente konferansen om havenes folkerett og gå inn for de retningslinjer som man kom fram til på denne konferanse. Jeg kunne være interessert i å få vite hva slags situasjon man tenker seg. Vil det være tilstrekkelig til å oppta fiskerigrenseforhandlinger uten å avvente

konferansen om havenes folkerett om man skulle konstatere at et visst antall – det behøver ikke være noen armada – utenlandske trålere fisket inntil vår nåværende 12-milsgrense? Jeg tenker på situasjonen vis-à-vis Island. Dersom 50-milsgrensen der tvinger en ikke ubetydelig del utenlandske trålere over og i nærheten av vår 12-milsgrense, vil det være en situasjon som vil utløse en endring når det gjelder spørsmålet om å avvente konferansen om havenes folkerett? Det ville jo gjøre denne forklaringen nokså illusorisk. Jeg er ikke i tvil om at Regjeringen vil komme under et meget sterkt press fra organisasjonene om en slik situasjon skulle oppstå. Jeg vil gjerne ha et svar på hva man mener med en spesiell situasjon.

Erling Petersen: Jeg håper handelsministeren la merke til at da jeg omtalte opprinnelsesreglene, føyde jeg til at et arbeid for å forbedre den måtte skje i samarbeid med EFTA-landene. Jeg har faktisk allerede diskutert det problemet i EFTA's parlamentarikerforsamling. Og jeg tror å kunne si at det her er visse muligheter, hvilket man sikkert også kommer til å konstatere på ministermøtet i Wien. EFTA-reglene har nemlig vært praktisert i 12 år og på en overraskende tilfredsstillende måte. De nye regler har ikke vært praktisert, og eksperter er tilbøyelig til å tro at praksis vil komme til å avsløre slike svakheter at det vil være i alles interesse å endre noe på bestemmelsene. Hvor langt disse endringene eventuelt kommer til å gå, er et fremtidsproblem.

Jeg ble noe forbauset over å høre utenriksministeren fremholde at Regjeringens medlemmer ikke kunne ta noen standpunkter før resultatet av de 9–10 arbeidsgruppers arbeid forelå. Å nedsette 9–10 arbeidsgrupper for å utrede *detaljer* vil være [210] overmåte hensiktsmessig, men hovedprinsippene må vel være klare allerede på forhånd. Om jeg ikke tar feil, spilte handelsavtaleløsningen en ganske dominerende rolle i den debatt vi hadde før 25. september. Det var det alternativ man foretrakk, og man må vel ha hatt en formening om hva dette dreide seg om. Man har vel ikke anbefalt et alternativ som man egentlig ikke har visst hva var?

Hvis vi skal få en melding, er det klart at det det norske folk er interessert i, slik som situasjonen er nå, er å få vite hva Regjeringen mener avtalen *bør* inneholde, og så kan man siden sammenligne med hva den faktisk kommer til å inneholde. Og vurderingen må ikke bare gå ut på at den avtale vi eventuelt oppnår, er den best mulige. Den skal, om den skal være tilfredsstillende, være det best mulige alternativ som Norge i det hele tatt har stått overfor i sin handelspolitikk.

Asbjørn Haugstvedt: Jeg har lyst til å si noen ord om denne meldingen til Stortinget. Jeg har under samtaler i denne komite registrert den forsiktighet som både hr. Bratteli og utenrikskomiteens formann, hr. Seip, har vist når det gjelder spørsmålet om en melding i det hele tatt. Jeg forutsetter at hr. Brattelis og hr. Seips forsiktige formuleringer med hensyn til spørsmålet om vi bør ha en melding, grunner seg i det forhold at de innser at det vil være vanskelig å gi en slik melding et innhold som vil svare til de forventninger som Stortinget muligens har. Jeg ser at statsministeren i et replikkordskifte i Stortinget har uttalt at han vil medvirke til at en slik melding blir avgitt. Jeg ser ikke det som et ønske uttrykt fra Regjeringens

side, men mer på bakgrunn av et ønske som fremkom fra representanten Willochs side i Stortinget.

Etter å ha registrert den varsomhet i dette spørsmål som både utenrikskomiteens formann og ikke minst representanten Bratteli har vist, har jeg stilt meg noe spørrende til om det vil være klokt å legge fram en slik melding. Mitt spørsmål er om ikke de ønskemål som her er fremsatt av hr. Willoch, bedre kan imøtekommes på den måte som jeg forstår formannen i komiteen antydnet, nemlig ved en redegjørelse i Stortinget av handelsministeren. Vi bør finne fram til en avklaring på dette spørsmål framfor å få en melding som det nå er klart ikke kan ha det innhold som man kanskje hadde ønsket den skulle ha.

Jeg finner ingen grunn til bemerkninger til at Regjeringen har nedsatt arbeidsgrupper til å utarbeide regler på ulike områder. Jeg synes det er et godt og prisverdig tiltak. Jeg finner det også naturlig at disse utredningene vurderes i en større sammenheng. Jeg ser det som et riktig trekk fra Regjeringens side at den venter med sitt opplegg inntil en rekke av disse spørsmål er avklart.

Jeg ser at Regjeringen har betydelig tidsnød i denne saken. Det som måtte tjene alles interesse i denne sammenheng, er at det opplegg som kommer fra Regjeringen, er så gjennomarbeidet som overhodet mulig. Hvis man her i utenrikskomiteen kunne finne fram til en saksbehandling som imøtekommer nettopp dette å få et så grundig og godt opplegg som mulig, tror jeg det ville tjene saken fremfor å få en melding som kanskje ble et antiklimaks og en skuffelse.

[211] **Bernt Ingvaldsen:** Når det gjelder forhandlingsopplegget, er det slik etter vår konstitusjon at det er Regjeringen som bestemmer hva en skal forhandle om. Stortinget kan selvfølgelig gi gode råd og henstillinger, men ansvaret ligger på Regjeringen. Det som jeg kunne tenke meg var av interesse hvis det skulle være en reell drøftelse, var at man tok utgangspunkt i hvordan situasjonen er i de forskjellige sektorer, hva man kunne fått ved et medlemskap, og hvilke ønskemål man har på disse områder nå. Jeg skjønner at man har foretatt en oppklaringsrunde med Finland og Sverige og fått litt rede på de avtaler de har fått. Jeg må være enig med dem som har uttalt at det i og for seg ikke skulle være nødvendig, for dette er ting som er kjent.

Når det gjelder forholdet til EF, blir det spørsmål om hva man kan få inn i en avtale. Det vil sannsynligvis være nokså store marginer mellom det vi egentlig ville ha, f.eks. når det gjelder fremtidsmuligheter for skipsfart, og det vi får. Jeg kan vanskelig forstå at det skulle ta særlig lang tid å bli klar over våre behov og ønsker på de forskjellige områder. Så kommer forhandlingsopplegget, hvor Regjeringen vil legge fram hva som overhodet er mulig å diskutere innen de rammer man kjenner og endelig til syvende og sist: hva man kan vente å få. Alt dette er ting som foreligger. Det er så meget stoff og så mange utredninger om dette at det skulle ikke ta lang tid å bli klar over at vi har behov for å oppnå spesielle ting. Jeg har ikke lyst til å komme med noen uttalelser. Det er Regjeringens sak. Jeg synes også det er svært lite som er kommet fram her nå. Vi er nødt til å overlate dette til Regjeringen, og så får vi se hva den kommer med.

Guttorm Hansen: Jeg tror det er nokså klart at det ikke var mulig å få til noe resultat av dette møtet slik som det var lagt opp.

Jeg heftet meg ved at handelsministeren ga uttrykk for at hovedkonturene i og for seg var klare, og jeg må si jeg hadde håpet at vi på dette møtet kunne ha fått en politisk vurdering fra Regjeringens side av hvilke – skal vi si – hovedmål man ville sette seg ved forhandlingene. Det ville da blitt meningsfylte drøftinger mellom denne komiteen og Regjeringen om hvilke mål man bør sette seg ved en slik forhandling, hvor langt man skal strekke seg i første omgang, om det er taktisk å strekke seg langt, eller å legge seg lavt, eller på hvilken måte man skal forholde seg. Dette umuliggjøres jo ved at den interessante del av den vurderingen som i dag ble presentert for denne komite, var referatet som forelå av forhandlingslederens vurderinger etter samtaler i Finland og Sverige og i Brussel. Ut fra disse vurderinger, som ble gitt her fra forhandlingslederens referat, hadde det og ville det vært mulig for Regjeringen, tror jeg, i dag å kunne lagt fram visse politiske synspunkter.

Jeg forlanger ikke det umulige av en regjering, og det umulige ville være å forlange av en regjering at den i dag skulle legge fram et detaljopplegg. Tiden har vært alt for knapp til det, men interessen i denne komiteen burde selvfølgelig dreie seg om de politiske vurderinger fra Regjeringens side av hvilke muligheter og hvilke mål man kunne sette seg. Når handelsministeren også gir uttrykk for at disse hovedkonturene egentlig er klare, så skjønner [212] ikke jeg hvorfor man her nøyer seg med et referat av ting som er hendt, og et referat av vurderinger fra forhandlingslederen, som altså ikke er underkastet politiske vurderinger.

Så er det med en viss ulyst jeg nærmer meg spørsmålet om fiskerigrensene.

Det finnes i norsk historie et telegram som visstnok ikke eksisterer, men som er like godt for det. Det er et svartelegram, og det lyder i korthet – visstnok et historisk falsum, men likevel: «Nå gjelder det å holde kjeft.»

Jeg tror det er sagt nok om denne saken offentlig nå.

Det som er sagt om denne saken nå, er tilstrekkelig, og jeg vil advare statsministeren dersom han i et øyeblikks irritasjon her ga uttrykk for at Regjeringen på nytt offentlig ville komme med noen kunngjøring om fiskerigrensen. Jeg går ut fra at det er i denne komite statsministeren i tilfelle vil ta opp spørsmålet om fiskerigrensen.

Jeg er meget urolig over at denne fiskerigrensesaken er kastet inn. Jeg sier ikke det fordi jeg ikke innser betydningen av de nasjonale interesser som knytter seg og kan knytte seg til en utvidelse av fiskerigrensen til 50 mil, for de ser vi vel i hvert fall de fleste av oss som har noen kontakt med kysten. Det er ikke på det grunnlag at jeg tar opp saken. Det er på grunnlag av at vi nå er i en forhandlingssituasjon der alle ting som blir sagt i Norge, blir registrert meget omhyggelig og oversatt til de språk som er nødvendige, med de mulige oversettelsesfeil som måtte forekomme.

Jeg vil gjerne si her at man bør ikke gi uttrykk for slike ting som gjør at man får inntrykk av at det i forhandlingsdelegasjonen eller i nærheten av forhandlingsdelegasjonen gjør seg gjeldende den oppfatning at dersom Norge

utvider fiskerigrensen til 50 mil, vil Vest-Tysklands flåte få et langt svakere fangstgrunnlag, og at dette dermed vil få positiv betydning for salg av norske fiskeprodukter til EF-markedet, uten at fisk og fiskeprodukter er med i frihandelsavtalen. Dette forefinnes i et intervju med folk som står forhandlingsdelegasjonen meget nær, og jeg vil advare mot at slike uttalelser nå forekommer på trykk. Når det gjelder kilden, viser jeg til siste nr. av «Aktuell».

Kåre Willoch: Hvem var personen?

Guttorm Hansen: Det var forhandlingslederens personlige rådgiver.

Jeg må advare mot at slike uttalelser kommer på trykk, selv om dette skulle være riktig. Jeg ser fiskeriministeren smiler. Det er mulig dette er en realistisk vurdering av saken, men man skal ikke si det. Det er det som er mitt poeng. Man kan mene hva man vil om hvilke taktiske spørsmål som kan gjøre seg gjeldende for Norge her. Jeg kommer ikke til å si dette offentlig, jeg gjør oppmerksom på det. Jeg vil ikke røre ved disse sakene, men jeg vil advare mot at man her går ut i denne fiskerisaken på en slik måte at det skader vår forhandlingsposisjon nå, og det er det virkelige fare for.

[213] **Svenn Stray:** Jeg vil gjerne også gi uttrykk for at jeg er noe forbauset over det jeg vil kalle Regjeringens valne behandling av EF-saken hittil, og den manglende vilje som også i dagens møte er kommet til uttrykk fra Regjeringens side til å redegjøre for sine mål når det gjelder Norges forhold til Det europeiske fellesskap.

Det er jo bemerkelsesverdig når man tenker på at det blir sagt at dette er en av de viktigste saker vi har stått overfor i vårt land i årtier. Det er en sak som vi har sendt ut til alminnelig folkeavstemning, noe som ikke har skjedd med en sak tidligere på over 40 år. Og det er desto mer bemerkelsesverdig ettersom forholdet er at vi har fått denne regjering nettopp av den grunn at det er dens oppgave å løse denne sak innenfor bestemte rammer. At den da ikke er i stand til å gi klart og greit uttrykk for hva dens politikk og dens målsetting er på dette felt, synes jeg er bemerkelsesverdig.

På det forrige møtet som vi hadde om denne saken, ga jeg meget sterkt uttrykk for at Regjeringen burde legge frem en melding om sitt syn. Grunnen til det var, og det vil jeg gjenta nå, at jeg mener at i en så viktig sak som dette er, har det norske folk krav på på en offisiell måte å få vite hva Regjeringens mål og politikk er. Dette så meget mer som Regjeringens hele grunnlag og eksistens hviler nettopp på den sak som det her dreier seg om. At Regjeringen gir en slik meddelelse om sin linje gjennom en melding til Stortinget, er den vanlige måte å gjøre det på. Det kan selvfølgelig også skje gjennom en redegjørelse – jeg benekter ikke det – men da får man i tilfelle gjøre det raskt.

Hvis man har vanskelig for å uttrykke seg skriftlig, får man gjøre det ved et foredrag i Stortinget. Jeg er enig i at det er en løsning det også.

Ikke minst på grunnlag av den måten som den sittende regjerings medlemmer har påberopt seg folket og det norske folks krav på å være med i disse avgjørelsene, har folket nå et krav på å få vite hva denne regjering tar sikte på. Det vil jeg gjerne ha sagt.

Gunnar Garbo: Når det gjelder fiskerigrensen, er jeg for mitt vedkommende tilfreds med de overveielser som Regjeringen har foretatt i denne sak. Jeg er enig med hr. Guttorm Hansen i at det sikkerlig ikke vil være hensiktsmessig med en fortsatt offentlig debatt, diskusjon og spekulasjoner om det spørsmålet videre fremover. Hvor vidt vi skal unngå det, avhenger imidlertid mye av hvor vidt Regjeringen offentlig blir utsatt for slike provokasjoner at det blir nødvendig med stadig nye oppklaringer. Jeg skulle tro at det beste vil være at man nå fortsatt håndterer det spørsmålet innenfor dette forum.

Hva forhandlingsopplegget angår, oppfatter jeg det slik at hovedkonturene i det norske opplegget nødvendigvis vil være gitt, i og med at det synes helt klart at Norge ikke kan få en handelsavtale som vesentlig bryter med det mønster som allerede foreligger gjennom avtalene for Sverige, Sveits og Østerrike. Det som Norge vil kunne forhandle om, vil da være spesielle tilpasninger som tar sikte på Norges særskilte interesser og Norges spesielle økonomiske struktur, og der forstod jeg handelsministeren slik at når man [214] hittil har vært tilbakeholden med å ta et definitivt standpunkt til enkeltheter, skyldes det ønsket om at man gjennom den oppklaringsrunde som foregår i Brussel, skal skaffe seg en bedre føling av hvor man mest hensiktsmessig kan sette sine krav inn med utsikt til å oppnå de største resultater. Så jeg forstår det slik at når man forholder seg noe avventende med å spille definitivt ut, skyldes det et ønske om gjennom oppklaringer å nå fram til en forståelse av hvordan vi best totalt sett kan trygge våre interesser, og mitt inntrykk er da at dette er en situasjon som den utvidede utenrikskomite får ta til etterretning og får ta konsekvensene av.

Rent formelt er jeg enig med statsministeren i at forholdet til Stortinget når det gjelder forhandlingene overfor EF, er ordnet for det første gjennom den stortingsmelding som regjeringen Bratteli avga før sin avgang, og for det annet gjennom regjeringserklæringen fra den nye regjering, og behandlingen av denne erklæring under trontaledebatten.

Hva vi da nå står overfor, er det rent faktiske spørsmål hvordan Stortinget best skal kunne få informasjon og kunne få en politisk debatt som er meningsfull i relasjon til forhandlingsopplegget, og etter den diskusjon som vi har hatt her i dag, må jeg si at jeg er enig med hr. Haugstvedt i at det kan være grunn til å overveie om ikke en redegjørelse for Stortinget vil være den mest praktiske formen. Dersom en melding ikke kan inneholde annet enn forholdsvis generelle referater av hva som hittil er foregått, og en forholdsvis generell oppsummering av en del hovedsynspunkter, kan en reise spørsmålet om det er noen grunn til å sette i gang hele apparatet med komitebehandling på et så vidt lite dyptpløyende grunnlag. Der er jeg enig med komiteens formann, og jeg synes da kanskje konklusjonen bør gå i

retning av at man bruker den enklere og raskere fremgangsmåte med en redegjørelse og en påfølgende debatt.

Kåre Willoch: Jeg synes det er riktig å gi uttrykk for at jeg ble meget forbauset over de opplysninger som hr. Guttorm Hansen nettopp kunne gi. Jeg har ikke lest siste nr. av «Aktuell». Jeg kommer nå til å gjøre det. Hvis det referatet som her er gitt, er riktig, og det finner jeg liten grunn til å tvile på, kilden tatt i betraktning, må jeg si det er særdeles uheldig.

Jeg vil ikke nå ta standpunkt til hvilke videre betraktninger dette bør kunne gi grunnlag for, men jeg går ut fra at Regjeringen vil være klar over at slike uttalelser i virkeligheten gjør det vanskeligere både å løse fiskerigrensespørsmålet og å løse markedsproblemet for fisk.

Saken taler for øvrig for seg selv. Jeg ville bare ha sagt dette. Jeg synes slett ikke det er noen bagatell når man ser et slikt oppsett.

[215] Når det så gjelder dette med melding, vil jeg for ordens skyld ha sagt at jeg vil beklage det hvis forholdet er slik at Regjeringen ikke er i stand til å legge frem en melding som kan gi grunnlag for en meningsfylt stortingsbehandling. Det jeg har bedt om, er en melding som kan gi grunnlag for en meningsfylt stortingsbehandling. Jeg fastholder at dette ville vært mulig hvis man hadde gått frem med det sikte fra et tilstrekkelig tidlig tidspunkt. Om det nå er mulig, blir det i siste instans Regjeringens ansvar å vurdere.

Otto Lyng: Det er kanskje ikke så mye å tilføye nå. Jeg er ganske overbevist om at Regjeringens medlemmer må ha fått inntrykk av at i all fall det store flertall av medlemmene av denne komite ikke er noe særlig tilfreds med dette møtet, og det som kommer ut av det, på grunn av manglende dokumenter før møtet og faktisk også meget sparsomme opplysninger fra Regjeringen under møtet.

Jeg vil ellers bare i tilknytning til spørsmålet om en stortingsmelding si – der er jeg av samme oppfatning som hr. Stray og hr. Willoch – at en melding ville ha vært den mest hensiktsmessige form å legge det frem for Stortinget på, og at man i alle fall må få en behandling i Stortinget som gjør det mulig for samtlige av Stortingets medlemmer å delta i debatten. Man har jo også et behov for at det blir gitt opplysning overfor det norske folk. Man sitter igjen med rare inntrykk etter den valgkamp – hvis jeg kan kalle den det – som pågikk frem til 24. og 25. september. Jeg er sikker på at det er mange som sitter igjen med det inntrykk, ikke minst etter de mange utredninger som den nåværende handelsminister ga i kringkasting og fjernsyn, at det måtte være mulig å få en individuell behandling når det gjaldt spørsmålet om en handelsavtale. Jeg er sikker på at det er mange som sitter igjen med det inntrykk at man kunne oppnå langt mer enn det de andre land som har forhandlet om en handelsavtale, i realiteten har fått. Nå er man da blitt klar over hva i grunnen alle vi andre har tatt som gitt, nemlig at rammene i realiteten er meget snevre, og at forhandlingsmarginene – som det også ble uttrykt fra statsminister Korvalds side i dag – nok er meget små. Også på den bakgrunn tror jeg det er meget som taler for at man nå får en behandling i Stortinget så fort som mulig, slik at det

ikke bare er vi som tilfeldigvis er innenfor denne komite, som blir opplyst om den faktiske situasjon, og slik at skuffelsen når forhandlingsresultatet en gang foreligger, ikke blir så stor som den sikkert vil bli hvis ikke forhåpningene er dempet noe ned på forhånd. Hermed har jeg ikke sagt at jeg ikke vil gå inn for en handelsavtale som er så gunstig som mulig for Norge – det er en selvsagt ting at jeg vil gjøre det – men vi har som sagt nå fått mer eller mindre bekreftet at rammene er snevre, og det bør bli opplyst offentlig.

[216] **Statsminister Lars Korvald:** Det er blitt stilt et par spørsmål til meg som jeg kan svare på i replikks form.

Hr. Gunnar Alf Larsen spurte om oljepolitikken. Jeg kan bare svare ham bekreftende med at Norge vil ha hånd om sine ressurser på kontinentalsokkelen, slik som det er politisk enighet om.

Formannen stilte spørsmålet om den islandske fiskerigrense og Norges holdning til den. Det er ingen endret holdning til det spørsmål.

Johan Østby: Det kan være riktig som det er blitt understreket her, at det er kommet mindre ut av dette møtet enn man kunne ha ønsket. Men det er nå i all fall ett spørsmål som kan avklares bedre enn det er gjort hittil, og det er spørsmålet om stortingsmeldingen. Det er klart hvorledes det spørsmålet er blitt skapt. Det er blitt skapt ved at Høyres leder, som leder den nest største gruppen i Stortinget, i Stortinget den 30. oktober reiste krav om en sånn stortingsmelding, og i neste omgang ved at statsministeren umiddelbart etterpå lovte at denne stortingsmeldingen skulle komme. Jeg tror alle her rent umiddelbart vil forstå at dermed var det spørsmålet politisk fastlåst. Det kan oppløses bare på én av to måter: enten ved at hr. Willoch frafaller sitt krav om en stortingsmelding, eller ved at statsministeren går tilbake på sitt løfte om at den skal komme. Det burde jo også være stor forståelse for at det siste ikke kan skje; statsministeren kan selvfølgelig ikke gjøre det. Altså ligger nøkkelen hos Høyres leder, hr. Willoch, som her eller på annen måte kan frafalle dette krav.

For dem som lodder stemningen, er det åpenbart – i hvert fall slik jeg ser det – at det ikke er noe flertall hverken her eller i Stortinget, antakelig, som ser det tjenlig med en stortingsmelding. Når det gjelder sakens realitet, er jo den at den ytterligere utdyper den tidsnød som Regjeringen er i uten å ha skapt denne tidsnøden selv – tidsnøden skriver seg fra forhistorien i denne saken.

Jeg ville se det som en fordel om det, slik situasjonen nå ligger an, kunne komme en uttalelse fra hr. Willoch hvor han frafaller kravet om en stortingsmelding. Da vil man utvilsomt ha bedret den situasjon som vårt land befinner seg i, fordi man har fjernet grunnårsaken til at tidsnøden nå er så stor som vi forstår at den er.

Karl J. Brommeland: Jeg ser det slik at regjeringen Korvalds oppfatning av fiskerigrensespørsmålet slik som det ligger an i dag, er i overensstemmelse med regjeringen Brattelis syn. Begge har gitt uttrykk for at der ikke vil bli noen endring i 12-milsgrensen her i Norge før FN-konferansen om havenes folkerett har funnet

sted. Men begge har også uttalt en viss reservasjon: «hvis det ikke skulle oppstå en spesiell situasjon». Det var hr. Nybø som reiste det spørsmålet. Det er ingen som har kommet tilbake til det. I og for seg kan jo dette også være en klargjøring av det spørsmålet.

[217] På et av de siste møter vi hadde i den utvidede komite i vår, la regjeringen Bratteli fram sitt syn nettopp på fiskerigrensespørsmålet. Da understreket utenriksminister Cappelen at hvis det forhold at Island hadde utvidet sin grense til 50 mil, skulle bevirke at utenlandske fiskeflåter økte sin virksomhet langs norskekysten, måtte vi ta spørsmålet opp til ny vurdering. Og i og for seg fikk vel dette alminnelig tilslutning i all fall av flere her i den utvidede, det vil fremgå av referatene. I så måte er altså politikken den samme.

Men i dag er situasjonen en helt annen, i og med at det den gang var tale om medlemskap, og nå er det tale om en handelsavtale. Vi er kommet i en mer vanskelig situasjon, og dermed blir alt som sies her hjemme, mer nøye vurdert. Det er derfor riktig som hr. Guttorm Hansen og andre har sagt, at dette spørsmålet nå er svært ømtålig, nettopp fordi en antydning her hjemme om at vi vil vurdere en utvidelse, vil vekke en viss oppsikt og engstelse. Jeg kan forresten i farten ikke si om det syn som regjeringen Bratteli hadde på fiskerigrensen, er kjent ut over den utvidede. Jeg bare henviste til det som har vært sagt her.

Som sagt, spørsmålet er i all fall mer ømtålig akkurat nå. Jeg er derfor enig med dem som mener at man der må gå varsomt fram, fordi det spørsmålet uten tvil vil bli dratt inn ved forhandlinger om en handelsavtale. Hvis man da får inntrykk av at vi på sett og vis er på glid med å ville utvide grensen, vil det vanskeliggjøre våre forhandlinger.

Men jeg har også lyst til å si som mitt personlige syn i dag når det gjelder spørsmålet om en utvidelse av fiskerigrensen, at her er det forskjell i syn mellom nord og syd i landet. Det er jo spesielt fra Nord-Norge det gis uttrykk for synspunkter som går ut på at man ønsker å utvide. Det er en ganske annen problemstilling når det gjelder Syd-Norge. Personlig er jeg derfor meget reservert på det punkt. Jeg vil også henvise til f.eks. Fiskebåtredernes Forbund, som har uttalt følgende:

«Tegn tyder på at fisket mellom 12 og 50 mil fra fremmede lands kyster får en økende betydning for norske fiskere, mens fisket mellom 12 og 50 nautiske mil fra norskekysten har fått en stadig mindre betydning.»

Hvis det skal bli tale om utvidelse av fiskerigrensen til 50 mil fra de forskjellige lands kyster, vil det komme til å skade norske fiskeriinteresser i meget større grad enn det vil gi fordeler dersom vi selv utvider. Jeg har lyst til også ved denne anledning å peke på at det er forskjell i synspunkter mellom nord og syd.

Men hittil har det i all fall ikke vist seg at utvidelsen av Islands fiskerigrense har fått noen synderlig innvirkning langs norskekysten. Jeg regner derfor med at det prinsipielle syn som er uttalt både av Bratteli- og Kørvald-regjeringen, at vi avventer FN-konferansen om havenes folkerett, står fast.

[218] Til slutt bare noen ord angående spørsmålet om meldingen. Jeg var en av dem som i forrige møte i den utvidede ga uttrykk for den oppfatning at vi ville

finne det riktig om det ble utarbeidet en melding til behandling i Stortinget. Etter hvert som tiden har gått, og etter det som er kommet fram her i dag, har jeg begynt å bli noe betenkt. Jeg kan vanskelig se hvordan det skal kunne gjennomføres innenfor de tidsrammer som er nevnt. Jeg kan derfor godt forstå at man inntil videre kanskje finner det mest hensiktsmessig at det er dette organ som blir det forum hvor man drøfter disse spørsmål foreløpig. Det vil jo bli anledning for Stortinget til å gi uttrykk for visse reaksjoner når vi skal behandle innstillingen fra utenrikskomiteen om St.meld. nr. 15. Jeg tror altså for mitt vedkommende at det kan være fornuftig foreløpig å se tiden an.

En siste bemerkning: Jeg hadde også ventet noe mer underlagsmateriale til dette møtet. Det stod i all fall på innkallelsen at vi ville få det. Men nå er vi jo blitt klar over visse ting som vi får studere nærmere i forbindelse med at vi ganske snart vil få nytt materiale etter at de forskjellige utvalg har avgitt sine innstillinger.

Formannen: Det vil vel nå være hensiktsmessig å ta sikte på å avslutte dette møte i løpet av et kvarters tid, men jeg har ennå noen igjen på talerlisten.

Kåre Willoch: Hvis dette hadde vært et offentlig møte, burde jeg vel brukt noen tid på hr. Østbys siste innlegg, med antydning om at det var jeg som hadde skapt tidsnøden i denne saken. Under omstendighetene vil jeg ikke bruke tid eller kraft på det, men si noen ord om selve meldingsspørsmålet.

Jeg har i tidligere innlegg i dag og også i tidligere møter gjort klart motivet for mitt ønske om å få en stortingsmelding, og jeg har gjort klart hvilket innhold en slik melding måtte ha for å tilfredsstille dette motiv. Jeg har også gjort det klart at meldingen må komme i tide for ikke å forsinke forhandlingene, og jeg har redegjort for grunnen for min forventning om at det burde være mulig. Hvis Regjeringen ikke er i stand til å legge frem en melding som svarer på de hovedspørsmål som den bør besvare innenfor den tidsrammen som bør følges for ikke å forsinke forhandlingene, må vi ta det til etterretning og avfinne oss med en annen og mindre tilfredsstillende form for samarbeid med Stortinget. Men jeg må i tilfelle forbeholde meg å gi uttrykk for min skuffelse over dette ikke bare i denne forsamling.

Sverre Nybø: Jeg skal være ganske kort. Jeg går ut fra at hr. Guttorm Hansens telegram hadde en bestemt adresse her. Jeg tror det er nødvendig å gjøre oppmerksom på at nettopp i disse dager holder en rekke fiskarorganisasjoner, fiskarlag og fiskarsalgslag sine årsmøter, jeg har allerede fått en del invitasjoner. På disse årsmøtene vil spørsmålet om fiskerigrensen stå som en av hovedpostene på programmet, så jeg tror at selv om bildebladene får en henstilling om å holde seg nøytrale, vil nok avisene i den nærmeste tiden fremover verbalt komme med uttalelser og spørsmål om resolusjoner eller spørsmål om utvidelse av fiskerigrensen etc. Jeg tror det er nødvendig å være klar over det.

[219] **Utenriksminister Dagfinn Vårvik:** Jeg har notert meg den skuffelse som rår med hensyn til at Regjeringen ikke er kommet lenger med utarbeidelsen av

forhandlingsopplegget, at den på dette tidspunkt i hvert fall ikke er kommet så langt at den kan tilfredsstillende komiteen med et mer detaljert opplegg og konkrete ønskemål. Jeg må ved slutten av møtet likevel få gi uttrykk for at selv om avtalene for de andre ikke-medlemsland i nokså stor grad må danne mønster også for den norske avtalen, har vi sett det slik at det under forhandlingene må være mulig å forsøke å fremholde spesielle norske ønskemål i lys av vår næringsstruktur, osv. For å kunne underbygge dette, ser jeg det slik at det er viktig å avvente resultatet av de vurderinger og drøftinger som vil foregå i de arbeidsgruppene som er nedsatt, med representanter for de berørte departementer og sentrale organisasjoner på nærings- og arbeidslivets område. Det arbeid disse gruppene legger fram, vil – i hvert fall i en viss grad – måtte bli veiledende for Regjeringens utforming av våre forhandlingsmål. Det samme gjelder også når det er tale om de oppklaringsrundene som forhandlingsdelegasjonen foretar i Brussel. Det er klart at det har sin store betydning for Regjeringen å få fram synsmåter også fra motpartens side før man fastlegger noe konkret forhandlingsopplegg. Det er jo også pekt på av både handelsministeren og hr. Gunnar Garbo. Når det gjelder forhandlingsdelegasjonen, vil jeg minne om at det er bare vel 14 dager siden den ble oppnevnt, og ganske snart deretter igjen ble disse arbeidsgruppene nedsatt. Det er 4–5 dager siden forhandlingsdelegasjonen hadde sitt første møte med Kommisjonen i Brussel. Jeg synes man i hvert fall må få lov å minne om dette når man gir uttrykk for en så vidt stor skuffelse over at vi ikke er kommet lenger. Jeg synes det er spørsmål her som Regjeringen har all mulig interesse av å få en viss klarhet i, før man utarbeider et nærmere forhandlingsopplegg, selv om vi – som det også er sagt av statsministeren – er klar over at mønsteret i nokså stor grad er lagt ved de avtaler som allerede er inngått.

Knut Frydenlund: Jeg vil gjerne stille et spørsmål til utenriksministeren. Utenriksministeren pekte på at det er nødvendig å få synspunkter fra motparten her. Det er jeg enig i. Men jeg stilte det spørsmålet tidligere: hvilke synspunkter fikk man fra Kommisjonen, hvilke spørsmål stilte de den norske delegasjonen? Jeg er litt redd for at man oppklarer ting som ikke er nødvendig, og derved belaster folk som skulle lage opplegg til forhandlinger, med oppklarende drøftinger.

Utenriksminister Dagfinn Vårvik: Jeg har forstått det slik – for ikke å gå nærmere inn på det – fra forhandlingslederens side at disse drøftingene har vært svært nyttige av hensyn til forberedelsen av vårt opplegg. Det har vært pekt på at det kanskje har vært bortkastet å reise til Stockholm og Helsingfors, men jeg tror det har hatt sin betydning for det videre arbeid med forhandlingsopplegget.

Knut Frydenlund: Hvis forhandlingsdelegasjonen hadde brukt denne tiden til å komme med hovedpunktene for forhandlingsopplegget, ville man spart svært mye tid, og det må man veie mot det resultat man får av oppklarende drøftelser. Jeg tror det er lite som ikke er kjent der nede.

[220] **Formannen:** Hvis man får en videre diskusjon om melding eller ikke av hr. Willoch – om han går ut offentlig – vil jeg be om at han gir det en slik form at det ikke blir umulig for Regjeringen å treffe et valg. Man kan beklage at man ikke har fått en melding, men at man slik som mulighetene er for å få en tilfredsstillende melding nå, akkviescerer med den form som Regjeringen måtte finne. I hvert fall synes jeg det måtte være arbeidsmessig praktisk.

Kåre Willoch: Jeg kan svare at jeg har ikke tenkt å si en lyd om dette før denne saken er avgjort.

Formannen: Det kunne jo også være greit at man, etter at saken var avgjort, akkviescerte med at det skjedde, og så gi uttrykk for at man prinsipielt hadde ønsket en annen løsning.

Så nevnte hr. Nybø at man ikke kunne unngå at billedbladene interesserte seg for fiskerigrensen. Det er ganske riktig. Men det man vel må kunne forlange av dem som sitter i eller nær forhandlinger, er at de ikke uttaler seg slik til billedbladene at det blir problemer. Og en må også kunne forlange at de som skal opptre i politiske forhandlinger eller sitte nær ved, er meget varsomme, slik at de ikke blir tatt til inntekt for ytringer eller standpunkter som kan være en belastning.

Jeg noterte meg med tilfredshet at statsministeren holder fast på den holdning til det islandske fiskerigrensespørsmålet som har vært den samme siden regjeringen Brattelis tid. Den går ut på at man skulle framlegge prinsippene for internasjonal lov og rett, men at man ellers inntok en velvillig holdning så langt man innenfor et slikt grunnlag kunne hjelpe islendingene i en vanskelig situasjon. Hvis man går ut over det, skaper man etter min mening en veldig uheldig forhandlingsatmosfære og en veldig uheldig forhandlingssituasjon for Norge.

Jeg er tilfreds med at Regjeringen har dette syn og vil bare uttrykke ønske om at dette synspunktet kommer helt klart fram fra Regjeringens enkelte medlemmer i de fora der det kunne være behov for å understreke en slik oppfatning. Jeg er ikke sikker på at det har skjedd på tilfredsstillende måte i det siste. Dette har ingen adresse til statsministeren.

Per Borten: Det var til diskusjonen om melding eller ikke. Jeg vil gjerne fremheve at prinsipielt står denne saken i en annen stilling vis-à-vis Stortinget enn medlemskapsforhandlingene. Dette gjelder forhandlinger om en frihandelsavtale eller en frihandelsløsning som det også er kalt. Da tror jeg at tradisjonen er at grunnlaget for samarbeid med Stortinget er kun redegjørelse for saken, ikke meldinger. Det tror jeg vi kan vise tilbake til som alminnelig regel. Men i diskusjonen om St.meld. nr. 15, som vi har ført, kan jeg naturligvis ikke motsette meg at det blir en melding, da særlig sett på bakgrunn av statsministerens uttalelse i erklæringsdebatten.

[221] Nå er det imidlertid tidsnød. Det er mange argumenter som taler for at man også denne gang kan nøye seg med en redegjørelse. På det punkt er jeg ikke enig med representanten Brommeland, for jeg tror ikke at St.meld. nr. 15, og den

debatt som følger etter den, er egnet som utgangspunkt for en realitetsdebatt om forhandlingsopplegget. Forutsetningen må være en redegjørelse som grunnlag for en debatt i Stortinget. Det vil jeg gjerne poengtere.

Når det gjelder fiskerigrensesaken, tror jeg at Norges offisielle holdning til dette med utvidelse av fiskerigrensen før konferansen er tilkjennegitt ved Bratteli-regjeringens håndtering av forholdet til Island. Den har håndtert denne konkrete sak på den måten at man på et vis stilltiende har erkjent betimeligheten av at islendingene tok dette skritt, i og med at man respekterer det. Og så vidt jeg vet, er det henstilt til norske fiskere så langt som mulig å respektere grensen. Det var det som kom fram under den debatt vi hadde i denne komite etter en redegjørelse av daværende utenriksminister Cappelen, som hr. Brommeland meget riktig refererte til.

Knut Frydenlund: Utenriksministeren nevnte at de samtaler forhandlingsdelegasjonen hadde hatt i Brussel, var meget nyttige. Jeg tror også det vil være nyttig for denne komite å få et om ikke muntlig så skriftlig referat av disse samtaler, slik at vi kan bli delaktig i nytten.

Utenriksminister Dagfinn Vårvik: Vi skal forsøke å etterkomme ønsket.

Formannen: Det er ikke lett å gi noen oppsummering av diskusjonen her i dag. Når det gjelder spørsmålet om melding, har Regjeringens medlemmer nå hørt oppfatningene her i komiteen. Det blir naturligvis Regjeringen selv som må ta stilling til hvilken form man vil vende seg til Stortinget i.

Jeg vil bare for min egen del si at jeg under den situasjon som foreligger, med arbeids- og tidspress og også prioritering når det gjelder hvor de nøkkelpersoner som nødvendigvis må inn i arbeidet her, skal plasseres, ikke vil reise noen kritikk mot Regjeringen om den skulle velge den form at det fra Regjeringens side blir gitt en redegjørelse i stedet for en skriftlig melding. Men det er kommet til uttrykk ulike syn i forsamlingen her.

Når det gjelder det videre forhandlingsopplegg, har det kommet fram et meget sterkt ønske om å få presentert et prinsipielt opplegg for dette forum så snart Regjeringen finner det mulig å kunne gjøre det. Jeg har også oppfattet det slik at Regjeringen vil gjøre det.

Til slutt vil jeg bare minne om at vi har et møte i den utvidede kl. 11 om den europeiske sikkerhetskonferanse. (16.11)

Møtet hevet kl. 11.15.